

BRANDKÅRS-

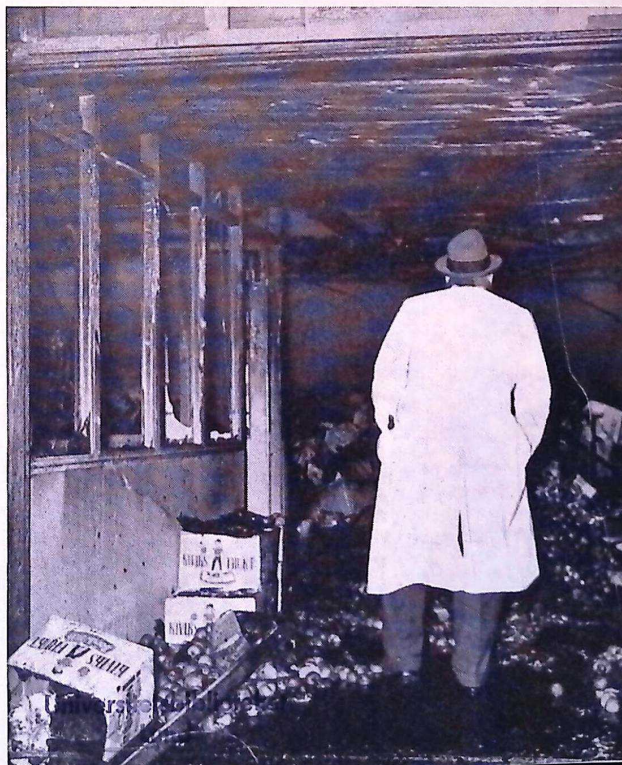
tidskrift

Nr 5 1963
45 ÅRG.

UR INNEHÅLLET:

Övningar i vårdhem och liknande	105
Om vatten	108
Lednings- och förbin- delseljänst vid större skogsbränder	113
Brandfarliga varor ...	115
Svensk brandman i Amerika	117
Nytt från Byggnads- fronten	121
Brandförsvarsmål i Re- geringsrätten 1961 ..	123
Trafikolycka vid ambu- lanstransport	125

"De' va' f-n va' de' ser ut!"

(Foto: O. Johansson)

Jonsereds LINNESLANG

Jonsereds Linnenslang — garantimärkt med 2 blå ränder — en pålitlig bundsförvant i kampen mot elden.

• ytterst tät • har högt sprängtryck • mjukbehandlad och krympt • impregnerad mot röta • lätt-
hanterlig och slitstark • billig per utryckning

Dimensioner: 25, 32, 38, 51, 63 och 76 mm

Aukt. återförs.: Brissmans Brandredskap AB, Halmstad, AB Henrikssons Brandredskap, Stockholm - Göte-
borg - Malmö - Sundsvall - Jönköping, Odenius AB, Göteborg, AB Pumpindustri, Göteborg - Stockholm

Jonsereds
där tradition förenas med modern teknik

JONSEREDS FABRIKERS AKTIEBOLAG, JONSERED · GRUNDAT 1833

Nr 5 1963
45 ÅRG.

UPPLAGA 14.500 EX.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÄRNAS RIKSFÖRBUND

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C • TELEFON 08 / 10 50 25 • POSTGIROKONTO NR 48 70

BRANDKÅRS- *tidskrift*

Övningar i vårdhem och liknande

Av brandchef P.-Å. Edvinsson

Med anledning av brand i vårdhem, då vårdtagare omkommit, har som bekant statens brandinspektion utgivit meddelanden angående i huvudsak det förebyggande brandskyddet i sådana anläggningar, senast i nr 1963: 2. Vidare har Kungl socialstyrelsen utgivit föreskrifter och råd rörande brandskyddet vid anstalter tillhörande socialvården (senast i nr 151, september 1962, som överarbetats i samråd med statens brandinspektion).

För att brandskyddet vid vårdanstalterna och liknande skall bli effektivt och betryggande fordras icke blott byggnadstekniskt brandskydd, brandredskap och ordnade alarmringsförfållanden m m, utan även goda kunskaper om brandrisker i anläggningar av här ifrågakarande slag samt om lämpliga åtgärder i händelse av brand i sådan anstalt.

Kungl socialstyrelsen syftar i sina senaste anvisningar och föreskrifter till att i möjligaste mån förebygga uppkomsten av brand samt, om sådan olycka händer, begränsa skadeverkningarna, särskilt vad gäller brand till liv och lem. I föreskrifterna finns bl a allmänna regler och anvisningar i anslutning till allmänna regler beträffande inspektion, instruktion och övning, brandskydd, brandlarm, utrymning, kvällsronnd samt beträffande åtgärder om brand utbryter.

I socialstyrelsens allmänna regler framhålls bl a, att anstaltsstyrelsen skall med brand-

chefen i orten överenskomma om besök på anstalten minst en gång årligen för inspektion av hela anläggningen med avseende på faran för uppkomst och spridning av brand samt anordningar för brandlarm, utrymning och brandsläckning; för instruktioner och anvisningar för personalen och, i den mån det är möjligt och lämpligt, för klientelet om vad var och en har att göra i händelse av brand; samt för övning av hela personalen under medverkan av ortens brandkår.

Socialstyrelsen har i de allmänna reglerna uppställt följande anvisningar om brand utbryter:

- a) alarmera brandkåren genast, sekunderna är dyrbara;
- b) bringa människor i säkerhet;
- c) försök släcka branden;
- d) tillkalla läkare;

Såsom anvisningar till dessa åtgärder i händelse av brand avser socialstyrelsen att inskräpa den rutinmässiga ordningen, som var och en snabbt och utan tvekan bör följa.

Då erfarenheten visar, att det är förenat med särskilda svårigheter att rädda liv vid brand i vårdhem och liknande bör — som komplement till det förebyggande brandförsvaret — övningar och utbildning i livräddning och därmed sammanhängande problem ägnas särskild uppmärksamhet vid dessa anläggningar. Statens brandinspektion framhåller

ler på sid 5 i meddelande nr 1963: 2 angående vårdhem och liknande anläggningar bl a:

"Karaktäristiskt för flertalet vårdhem och liknande anläggningar är att de där vårdade eller intagna personerna icke själva har förmåga att snabbt taga sig ut ur byggnaden i händelse av brand. De måste ha hjälp därtill, och detta medför att utrymningen av byggnaden går förhållandevis långsamt."

Brandspektionen tar detta som skäl för att snabb övertändning måste förhindras. Det kan även tagas till skäl för föreliggande behov av återkommande utbildning, instruktion och övning i livräddning och släckning av brand samt andra brandskyddsfrågor i samband därmed.

Övning med vårdhemmens personal m fl

Eftersom snabbt ingripande vid brand är av avgörande betydelse och det är vårdpersonalen som först kan vidtaga räddnings- och släckningsåtgärder, bör denna personal specialutbildas för att om möjligt kunna förhindra katastrof i händelse av brand i vårdhem.

Avståndet till brandkår är vanligtvis stort på landsbygden. Även inom tätort kan avståndet vara så långt att vårdhemmets personal hinner utföra livräddning eller släckning innan brandkår hinner anlända. *Det bör framhållas för all vårdpersonal att deras insats kan vara av avgörande betydelse.* De som då känner ansvar bli troligtvis intresserade av att lära sig vad som erfordras. Utbildningen och övningarna blir då lättare att genomföra och der bör gå snabbare att nå ett gott resultat. Lämpligen berättas fall ur verkligheten, där god utbildning och rådighet före brandkårs ankomst räddat från stora skador vid brand. Ett sådant fall skall här nämnas.

För några år sedan berättade föreståndarinnan för ett ålderdomshem bl a följande om en brand, vid vilken hon varit närvarande. Det gällde brand år 1942 i en tuberkulosjukstuga, en stor byggnad av trä på landsbygden. Branden började i laboratorierummet i andra våningen, där en eterexplosion inträffade. Branden orsakades av en elektrisk kokapparat, som av misstag ställts på "1:an" i stället för på "0:an". Kl 5.00 upptäcktes branden av att en ringklocka i vaktrummet började ringa ihållande p g a kortslutning, orsakad av branden. Ringledning fanns i varje rum och genom att kortslutningen markerade laboratorierummet

upptäcktes platsen för branden på detta effektiva sätt. Vaktmästaren samt brandchefen, som var patient, släckte med en slang, som ej provats på 20 år. Det tog en timma innan brandkåren kom till platsen, då branden var släckt.

Då tjänstgöringen i vårdanstalter kan vara sådan att vissa tider endast en person finns omedelbart tillgänglig för tillsyn av anstalten, bör först klaras ut hur snabb hjälp skall kunna lämnas i väntan på brandkårs ankomst, speciellt där brandkårshjälp p g a stora avstånd tager lång tid. Påkallande av intern hjälp får dock ej eftersättas den snabba insats, som erfordras av t ex en ensam nattvakt. Sådana anordningar bör alltså finnas att dessa båda åtgärder kunna utföras så gott som samtidigt, såvida icke intern hjälp kallas genom automatisk brandalarm. Om personalen bor eller vistas långt från vårdhemmet, bör nära boende grannars hjälp kunna påräknas, varför det är lämpligt, att man söker intressera vederbörande för problemen, giver dem erforderliga instruktioner och orienterar dem inom vårdhemmet.

Exempel på övningsmoment

Alarmering, såväl intern som av brandkår, måste utföras utan dröjsmål. Där automatisk brandlarm finns installerad, övas personalen i lokalisering av brand enligt markering på centralapparaten och med hjälp av orienteringsplanscher över byggnaden. All personal bör väl informeras om hur brandkår, ambulans och läkare alarmeras samt lämnas orientering om hur kommunens brandförsvar är organiserat. Angelägenheten av alarmering i första hand bör i vissa situationer dock icke innebära, att man ej först bör stänga dörr eller dörrar för att hindra alltför snabb rök- och brandspridning, som bedömes försvåra eller omöjliggöra livräddning om man ett ögonblick dröjer därmed för att alarmera.

Socialstyrelsens "Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor", nr 151 1962, genomgås.

Studier av rök- och brandspridning ägnas särskild uppmärksamhet. Detta visas helst praktiskt i övningstorn eller övningshus men kan även visas genom film eller bildband.

Handhavandet av smalslang samt vanligen förekommande lättare släckningsmateriel bör övas genom släckning av rumsbrand i övningshus för att vederbörande skall få förtroende

för redskapen och även få kännedom om deras begränsning. Brandredskapen inom vårdhem bör vara så enkel att rätta handhavandet lätt förstås. Beträffande snabb och effektiv släckning i en allvarlig situation kan kanske följande episod vara av intresse.

En av innehavarna till ett fjällhotell har berättat att då hon en gång behandlade köksgolvet med ett lättantändligt ämne antändes plötsligt golvet. Hon tog då en 50-liters behållare innehållande mjölk, som stod i farstun, och hällde mjölken över golvet, varvid elden slocknade. Då avståndet till brandkåren var stort, är det troligt att detta rådiga ingripande räddade byggnaden.

I samband med släckningsövning övas "instängning" av sådan brand, som ej kan släckas med handbrandsläckningsmaterielen. Särskilt studeras effekten därav och påpekas att en gång instängd brand om möjligt skall hållas instängd tills brandkåren övertager släckningen.

Vårdhemmets uppdelning i sektioner med utgångar studeras med hänsyn till rökavskiljande dörrar. Möjligheterna att utföra livräddning med alternativa brandplatser i byggnaden studeras (vindsbrand, rumsbrand, källarbrand etc).

Personalen övas att med varandra utföra livräddning på olika sätt, särskilt via balkong och nedför trappa med hjälp av madrass eller på annat lämpligt sätt, då sängliggande skall räddas.

Vid livräddning via trappa utsättes vakt vid annan trappa så att ej "räddade" springer runt och upp igen i denna trappa i något ärend. Sådant torde förekomma.

Vårdtagare som förts i säkerhet ur brinnan- de byggnad tages om hand av vårdpersonal på plats, där man ej kan se branden. (Övning med vårdtagare bör lämpligen ej utföras.)

Samövning med den kommunala brandkåren

Sedan brandkåren orienterat sig om vattentillgången för brandsläckning, tillfartsväg till eventuell uppställningsplats för motorspruta samt inom byggnaden bör olika tillämpningsövningar utföras tillsammans med personalen, särskilt livräddningsövningar. Vårdtagarna bör icke oroa sig om övningar. Erforderliga instruktioner till dessa bör efter föreståndares bedömning utföras särskilt.

Statens Brandskola

Brandbefälskurser A

Under förutsättning av riksdagens bifall till Kungl Maj:ts förslag i statsverkspropositionen 1963 beträffande verksamheten vid statens brandskola efter den 1 juli 1963 och Kungl Maj:ts godkännande av framlagt förslag till ny stadga för statens brandskola anordnas två brandbefälskurser A under höstterminen 1963.

Avgångsbetyg från brandbefälskurs A medför den kompetens, som jämlikt 7 § 2 mom brandlagen den 30 mars 1962 erfordras för tjänst som deltidanställd brandchef eller vice brandchef.

Kursen omfattar 8 veckor och är förlagd till Stockholm.

Kurserna anordnas:

1. den 12/8—8/10 1963.
2. den 14/10—10/12 1963.

För inträde fordras minst 36 månaders tjänstgöring vid statlig eller kommunal brandkår.

Ansökan skall vara brandskolan tillhanda senast den 8 juni 1963.

Alltjämt egen styrelse

1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning har i betänkande den 16 maj 1962 (SOU 1962: 28) föreslagit att statens brandskola inordnas under den centrala skolmyndigheten (skolöverstyrelsen).

I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen den 29 mars 1963 (nr 144) angående riktlinjer för utformningen av skolväsendets centrala ledning m m framhåller chefen för ecklesiastikdepartementet att, med hänsyn till vad styrelsen för statens brandskola i sitt avstyrkande remissvar anfört rörande bl a skolans nära anknytning till brandförsvarets ledning och verksamhet i övrigt, han icke anser sig nu böra föreslå någon ändring av brandskolans ställning i tillsynshänseende.

Föredragande departementschefens ställningstagande i frågan innebär sålunda att brandskolan liksom hittills skall ledas av en särskild styrelse direkt under Kungl. Maj:ts inrikesdepartementet.

Nordiskt brandteknikermöte

hålles den 11—13 september i år i Köpenhamn. Vi hoppas kunna lämna närmare uppgifter i ett kommande nummer.

Om vatten

(Forts fr föreg nr)

Hur vattnet upptäcktes

Den gamle greken Thales av Miléto deklarerade för 2500 år sedan, att vatten var det urämne ur vilket allt uppstått och till vilket allt återvänder. En annan grek, Empedokles, som föddes ett århundrade efter Thales, hävdade, att det på vår jord fanns *fyra grundelement*: eld, luft, vatten och jord — och *två drivande krafter* — kärleken och striden. Enligt hans åsikt var allt som fanns gjort av de fyra elementen och allt som skedde kunde förklaras med de båda drivande krafternas verksamhet. Ja, den kärleken! Empedokles synes dock ha glömt, att bland de drivande krafterna medtaga brandmannen, som för att bekämpa elden, begagnar sig av de tre återstående elementen av vilka vattnet intager första platsen, dels i ensamt majestät dels tillsammans med luft som "lätt vatten" även kallat skum och dels tillsammans med vissa leror och kemikalier som "tjockt vatten". Även om inte hela vidden av hans upptäckt blivit klar för honom, måste denna Empedokles ha varit en märklig man.

Apropos upptäckt så har det konstaterats av senare tiders vetenskapsmän, att vattnet ej upptäcktes förrän omkring 1783, trots att det under årmiljoner innan den första levande organismen uppträdde på jorden, var lika utbrett över jordytan som idag.

Eld och vatten anses ju vara två oförenliga element, men ändock är det med hjälp av elden, som vattnets kemiska sammansättning klarlagts.

Den tyske kemisten Stahl, som levde mellan 1660 och 1734 antog, att det fanns ett ämne, som kan kallade *flogiston* och som var "eldens material och princip", men som han skilde från elden själv. Han antog, att kol var nästan ren flogiston. Hans teorier lockade många andra människor till experiment och man fann, att flogistons häpnadsväckande egenskaper endast uppenbarade sig i närvaro av luft. Detta föranledde i sin tur, att luften blev föremål för vetenskapliga undersökningar, vilket så småningom gav anledning till upptäckten av "*fix luft*", senare känd som *koldioxid* eller *kolsyra*. Upptäckten tillskriver engelsmannen Joseph Black.

Nästa resultat av dessa forskningar blev upptäckten av det som Henry Cavendish kallade "*brännbar luft*". Denna luft visade sig vara våldsamt eldfängd i närvaro av "vanlig" luft, varför Cavendish satte den i motsats till Blacks "*fixa luft*", kolsyra och identifierade den med flogiston. Vi känner denna gas som *väte*.

I intimt samarbete per korrespondens lyckades fransmannen Lavoisier och engelsmannen Priestley år 1775 frigöra en gas, som underlättade förbränning, "*vital luft*", varför den inte kunde vara "*fix luft*", vilken förhindrade förbränning. Samtidigt, eller t o m ett par år tidigare än Lavoisier och Priestley, lyckades vår landsman Carl Wilhelm Scheele att isolera samma gas, vilken han kallade "*eldluft*" och som senare fick namnet *syre*. Först år 1777 publicerades Scheeles upptäckt och iakttagelser, vilka var helt okända för både de franska och engelska vetenskapsmännen.

År 1775 hade man sålunda upptäckt de båda gaser, som i förening bildar vatten. Men man anade ännu inte, att vatten är en sådan kemisk förening, som vi numera vet, att det är. I det avseendet förblev vattnet okänt och upptäckt ända till år 1783, då Henry Cavendish, som fortsatte med sina forskningar beträffande "*brännbar luft*", råkade blanda denna med "*deflogistonerad luft*", syre, i rätta proportionerna och under de riktiga betingelserna för att åstadkomma den flytande föreningen och därmed en gång för alla gjorde slut på föreställningen, att vatten kunde betraktas som ett elementärt ämne.

Genom upptäckten av dessa gaser förlorade flogiston-teorin bärighet, vilket föranledde Lavoisier att framlägga fyra allmänna principer eller lagar:

1. Ämnen brinner endast i närvaro av "*vital luft*".
2. Alla icke metalliska ämnen ge upphov till syror, när de få brinna i luft.
3. En metall, som brinner i luft bildar en "*kalk*" genom att förena sig med "*vital luft*" och blir därvid tyngre.
4. Det finns icke något flogiston.

Dessutom föreslog han en ny kemisk nomenklatur, som i huvudsak motsvarar den vi

BRANDFÖRSVARSFORUM 63

Brandförsvarets juridik

i Sundsvall onsdagen den 29 maj 1963 W-SEX, Köpmangatan 15

INBJUDAN

Brandförvarsforum har även i år en synnerligen aktuell rubrik. Kännedom om den nya brandlagstiftningen och dess följdverkningar är en viktig grund för alla som sysslar med brandförsvaret. Frågor av utpräglad teknisk art regleras genom specialförfattningar. Snart sagt varje medborgare är beroende av förordningarnas förnuftiga tillämpning. Fackmän och förtroendemän åligger att väl känna såväl förordningarnas uppbyggnad som tillämpning. Ett stort ansvar har här lagts på myndigheten — BRANDCHEFEN. Brandförsvarets roll i framtidens samhälle beror till icke ringa del på den aktning och respekt dess företrädare kan skapa. Målsättningen är den elementära: säkerhet till liv och egendom. I ett samhälle där frågor som rör en gemensam marknad, en trygg export och en bibehållen levnadsstandard ständigt är aktuella, har också brandförsvaret stor betydelse. Det organiserade brandbefelet vill på färligt lojalt omsätta lagstiftarnas intentioner. Här behövs stöd och förstärkning från alla berörda parter.

När nu Svenska Brandbefelets Riksförbund presenterar BRANDFÖRSVARETS JURIDIK är det med den förhoppningen, att kommunala förtroendemän samt industrins och försäkringsvärldens representanter tillsammans med brandbefelet skall begagna tillfället att här få en saklig orientering under angenäma former.

PROGRAM

- 12.00—13.00 Samling, registrering
13.00 Dörrarna stänges
13.00—13.10 Hältningsanförande av förbundsordföranden, brandchef K-M Grönlund, Örebro
13.10—13.40 Hovrättsrådet P-E Fürst, Kungl Kommerkollegium: "Vad är rättvisa?"
Synpunkter på juridik, rättssäkerhet, byråkrati och mänsklighet
13.40—13.50 Rast
13.50—14.20 Hovrättsassessor G-G Källner: "Brandchefens rättsliga ställning"
Förhållandet till brandstyrelsen
Förhållandet till skorstensfejaremästaren
Förhållandet till andra myndigheter m fl — byggnadsnämnd, yrkesinspektör, länsstyrelse, försäkringsgivare
Förhållandet till allmänheten
14.20—14.50 Sekreterare B Olerud, Svenska Stadsförbundet: "Brandstyrelsen som arbetsgivare och kommunal myndighet"
Behovet och kompetensområde
Förhållande till lönenämnd och andra kommunala myndigheter
Personalens numerär, arbetsuppgifter och tjänstgöringsförhållanden
Ställning i fackliga frågor
Förvaltning
Rationaliseringsproblem
Reglementen
Personaltjänst: anställning, befordran, avsked, personalvård, företagsnämnd
Föredragning och beslut
Arbetsrättelse
14.50—15.00 Rast
15.00—15.30 Direktör K Norström, Försäkrings AB Fylgia: "Försäkringskydd"
Juridiska synpunkter på arbetsledningen
Klara instruktioner
Brandmannens rättigheter och skyldigheter som bilförare
Ansvar för svedsbränder
15.30—15.45 Riksbandsinspektör I Ström Dahl: "Brandförsvarets avtal"
Släckningsavtal: Frågor betr organisation, ekonomi, materiel, avtals giltighet m m
Specialavtal:
Frågor betr gemensamma arrangemang som alarmeringscentral, utbildnings- och övningsverksamhet, övningshus och övningsfält, reservslangförråd, skumvätska, rökskydd m m
Kommentarer, Förklaringar. Praktiska exempel
15.45—16.00 Brandchef K-M Grönlund, Örebro: "Brandchefens tilltyn av söttningsväsendet"
Söttningsväsendets betydelse. Samhällets kontroll. Brandchefens beslut betr särskild brandsyn på eld-
ständer, ändring av söttningsfrist, undantag från monopolställning. Brandchefens kallelse av skorstens-
fejaremästare för undersökning och besiktning av eldstäder, vid släckning av soteld och annan brand-
släckning. Skorstensfejaremästares skyldigheter gentemot brandchefen. Skorstensfejaremästares för-
teckning över förrättningar m m. Samarbete och formella grunder vid besiktning av oljelednings-
anläggningar. Brandsynsprotokoll
16.00—17.00 Specialforum: Svar på förut insända frågor samt diskussion under medverkan av specialister
19.00 Gemensam middag för deltagarna i Brandförvarsforum 63 på sommarrestaurangen Vinthem

Deltagaravgift för Brandförvarsforum 63, inkluderande deltagarkort samt kompendium över föredrag och diskussionsinlägg, kronor 15:— erlägges i samband med registreringen kl 12.00. Anmälningar insändes snarast till Sekretariatet, Box 2001, Malmö 2

använder idag. "Vital luft" blev oxygenium, syre (av det grekiska *oxys*, sur, och roten till *gignesthai*, "att födas"). "Brännbar luft" blev hydrogenium, väte, "det som alstrar vatten". "Flogistonerad luft" blev nitrogenium, kväve, "det som alstrar salpetersyra". Metallföreningar kallades oxider i stället för "kalker" och syrornas salter blev sulfater, sulfiter, nitrater, nitriter o s v. Vad beträffar *vatten*, som bildas genom förbränning av väte, kunde det i den nya nomenklaturen benämnas *väteoxid*.

Men icke ens nu hade man nått resans mål. Det var bara en etapp på vägen, som var fullbordad. Nästa etapp gav ännu mer omfattande och fördjupande insikter i frågeställningen "vad är vatten?" och svaret kunde endast utformas med hjälp av atom- och molekylteorin.

Vad är vatten och orsaken till dess ovanliga egenskaper?

För en lekman är det en alltför vanskelig uppgift att försöka förstå atomteorins överväldigande mysterier. Därför får vi inskränka oss till ett helt ytligt och kortfattat klargörande av frågan.

Vattenmolekylen, H_2O , som består av två väteatomer och en syreatom, är asymmetriskt uppbyggd, en dipol med en positiv och en negativ sida med en härav följande benägenhet att orientera sig i ett elektriskt fält (dipolmoment). Genom denna benägenhet neutraliseras i viss mån det elektriska fältet. Härav följer att de elektriska laddningarna i vattnet attraherar och repellerar varandra med endast en bråkdel av den styrka, varmed de skulle verka på varandra i tomrummet. Salter, syror och baser, som upplösas i vatten, dissocieras därför i sina elektropositiva och elektronegativa joner. Men dipolmomentet i vattenmolekylerna räcker inte till för att ge hela förklaringen. Här kommer den s k *vätebryggan* in i bilden. Genom vätebryggan bindes vattenmolekylerna till varandra och bildar en massa med sällsynt tät och kontinuerlig struktur. Utan att ingå på detaljer må nämnas, att vattenmolekylerna på grund av sin egenartade uppbyggnad företer fyra vätebryggor, som binder dem samman till varandra eller till andra ämnen. Vattnets tidigare omtalade egenskaper får på så sätt sin förklaring. I själva verket skjuter de fyra bindningarna ut symmetriskt och bildar den geometriska form,

som kallas tetraeder. Härigenom får isen sin typiska kristalliniska struktur. Samma mönster går igen i de ofantligt skiftande och med otroligt artisteri uppbyggda snöflingorna, som har en sexsidig struktur, där konturerna utgöras av baserna i sex tetraedrar.

Mellan *alla* molekyler, vilket ämne de än består av, finns det en *svag* attraktion, som blir betydelsefull först när molekylerna kommer mycket nära varandra. Dessa intermolekylära krafter kallas *van der Waals-krafter*. Som regel attraherar tunga molekyler varandra starkare än lätta molekyler. Detta betyder att ämnens kokpunkter i allmänhet stiger med deras molekylvikter. Eftersom det är van der Waals-krafterna, som måste övervinnas genom värmerörelsen, innan vätskan kan avdunsta, måste storleken av den värmerörelse, som erfordras, variera i direkt proportion till kraftens styrka. När vattnet inte följer denna regel måste H_2O -molekylerna bindas samman av någon annan och vida starkare kraft än van der Waals-krafterna. Denna extra kraft är vätebryggan.

Denna ger även förklaringen till vattnets anmärkningsvärda värmekapacitet och dess abnormt höga smält- och ångbildningsvärme. Vätebryggorna ger förklaringen till den ovanligt starka kohesionskraft, som kommer till uttryck i vattnets höga ytpänning.

När temperaturen sjunker ökar vattnets täthet tills det når en punkt ($+4^{\circ}C$) vid vilken vätebryggan utövar ett starkare inflytande än tendensen till kontraktion eller krympning på grund av molekylernas reducerade rörelse. Vid denna punkt börjar molekylerna anordna sig efter utefter vätemolekylernas riktninglinjer och lämnar luckor eller öppningar mellan dessa linjer. Sålunda vidgar sig vattnet, dess täthet minskas, till dess det vid 0° blir en fast kropp med en struktur, som är mycket öppen. Samma allmänna mönster följs tydligen även vid bildandet av snöflingor.

Vi ha nu fått den vetenskapliga förklaringen till varför is flyter och vatten väter och varför vatten har så ovanliga värmeegenskaper etc. Eftersom alla dessa egenskaper hos vattnet är av bokstavligen livsviktig betydelse för växter, djur och hela mänskligheten och eftersom de alla beror på vätebryggan, så skulle utan denna livet sådant det nu levs på jorden ej vara möjligt.

Olika slag av vatten

Ända fram till 1934 rådde uppfattningen, att vattnet var ett enhetligt ämne med formeln H_2O och molekyllvikten 18. Men detta år gjorde den amerikanske forskaren Harald Urey den sensationella upptäckten, att även det renaste vatten innehöll minimala mängder *tungt vatten* med molekyllvikten 20. I själva verket hade det tunga vattnet en formel, som liknar det vanliga vattnets, men dess väteatomer har en dubbelt så stor atomvikt som det vanliga väte. På grund av att den nya isotopen har andra egenskaper än vanligt väte har den fått ett särskilt namn och kallas nu *deuterium*. Ureys upptäckt var icke bara en kemisk kuriositet, som man först var benägen att tro. Den har som bekant fått en världsomspännande militär och ekonomisk betydelse. Senare har ytterligare än ännu mer sällsynt isotop av väte med atomvikten 3 upptäckts, nämligen *tritium*.

Tritium dyker ständigt upp i diskussionen om vätebomber och vätereaktorer. Men även syre förekommer i tre olika isotoper. Förutom det vanliga syret med atomvikten 16 finns det sparsamt förekommande isotoper av samma grundämne med atomvikterna 17 och 18. Då nu var och en av tre väteisotoperna kan förena sig med var och en av de tre syreisotoperna i förhållandet 2:1, finns det i varje vattenprov icke mindre än 18 olika sorters vatten. Läger man så till i försvinnande små mängder förekommande joner av vatten av 15 olika slag, innehåller det rena vattnet ej mindre än 33 olika ämnen. Men naturligtvis dominerar fullständigt *det gamla, vanliga vattnet* H_2O med atomvikten 18.

Det var den vetenskapliga synen på de olika slagen av vatten. Men vardagsmänniskan har sin egen uppfattning om slagen av vatten och den inskränker sig ej endast till *vanligt vatten*. Man talar om och skiljer på sött, salt och kalkhaltigt vatten, på brunns-, käll-, sjö- och havsvatten — destillerat vatten ej att förglömma. Går man sedan över till bad-, tvätt- och diskvatten, måste man även ta med lortigt vatten och rent vatten. Bäst att sluta, då det skulle föra alldeles för långt att söka räkna upp alla de slag av vatten, som man på ena eller andra sättet får kontakt med i det dagliga livet.

Låt oss istället se vilka slag av vatten, som

står brandmannen till buds i hans gärning som eldsläckare. Först kommer naturligtvis *vanligt* vatten. Om detta är sött, salt eller kalkhaltigt inverkar ej i påvisbar grad på släckningsresultatet. Det är vattnets kylande förmåga, som i första hand utnyttjas och därvid är det vattnets alldeles speciella värmekapacitet och ångbildningsvärme, som gör det så värdefullt. Tyvärr är det i de flesta fall helt utesluter att utnyttja smältvärmnet, men om man vid något tillfälle nödgas lämpa snö över branden, så träder även smältvärmnet in i bilden och bidrager till en snabb avkylning och släckning. Emellertid är det inte endast kyleffekten hos vatten, som utnyttjas vid släckning utan även vattenångans kvävande effekt, då den undantränger luften.

Vatten i sin naturliga form har varit det enda släckningsmedlet under årtusenden och torde även hålla sig kvar såsom sådant fastän ej som enda medel. De kemiska släckningsmedlen CO_2 , pulver och halogener har under senare tider fått allt större användning, men synas dock ännu så länge endast utnyttjas för förstahandsingripanden.

För att förstärka vattnets släckningsverkan började man redan för flera århundraden sedan göra tillsatser till vattnet. Man använde sig av saltlake, asklut, pottaska, "vitriol" (järnsulfat), alun, Glaubersalt och vattenglas. Den svenske apotekaren i Örebro, von Aken, lyckades med synbar framgång år 1790 släcka en brand i Örebro med en tillsats till släckningsvattnet av $1/3$ alun och $2/3$ "vitriol". Han stimulerades därigenom till fortsatta experiment och efter lyckade demonstrationer bl a för Gustaf III ålades kommunerna på hög befallning att hålla förråd av von Akens släckningsmedel. Han hade då kommit fram till en blandning av alun, järnvitriol, kruk- och krokuslöss (engelskt rött) eller som ersättning för detta siktad rödfärg. För att lättare kunna transportera släckningsmedlet levererades detta i fast form. Av detta gjordes en stark lösning, vilken succesivt tillsattes släckningsvattnet. Von Aken uppställde följande fordran på sitt släckningsmedel,

"att hastigt släcka elden genom avkylning och sedan fuktigheten avdunstat kvarlämna å det antända och släckta föremålets yta ett mot vidare antändning skyddande överdrag".

Det är märkligt att konstatera, att von Aken s ideer återkommer helt oförändrade i de nya metoderna med borater och leror som släckningsmedel. Vid blandning med vatten erhålles en "välling", som från flygplan nedsläppes över ett brinnande område. Effekten blir den samma som von Aken åsyftade. Den-na "välling" har fått namnet *tjockt vatten*.

Ett tillsatsmedel till släckningsvattnet av annan art är vätmedlen för nedsättning av vattnets ytspänning. Man erhåller på så sätt s k *vätt vatten*, som snabbt och djupt in-tränger i fibrösa ämnen, varvid de avkylar och släcker djupliggande glödbärder. Sådana är i regel oåtkomliga med *vanligt vatten*. Även vid finfördelning av vatten till dimma, lågtrycksdimma, har vätmedlet som tillsats en mission att fylla.

Från vetenskapligt håll benämnes stundom vanligt vatten *lätt vatten*, vilket har atom-vikten 18 till skillnad från *tungt vatten* med atomvikten 20. Emellertid har släckningsmed-let skum populärt även givits namnet *lätt vat-*

ten, då det endast innehåller 10—25 % vatten och resten luft. Dess specifika vikt blir så-lunda 0,10—0,25. Det lätta vattnet är såväl kylande som kvävande och tack vare den låga specifika vikten är det det enda släck-ningsmedel, som med framgång kan användas mot oljebränder av större omfattning.

Vatten är ett universalsläckningsmedel även om det i vissa fall behöver specialbehandlas för att kunna ge även andra egenskaper än de rent kylande.

Vatten som släckningsmedel är för brand-mannen lika nödvändigt som vatten är för mänsklighetens existens.

Uno Arild

Litteratur:

- K. S. Davis och J. A. Day: Vatten, vetenskapens spe-gel. Bokförlaget Prisma, Stockholm.
Svens Em. Ohlson: Vatten — livets källa.
Handelstidningen, Göteborg.
Carl N. Ahlström: Handbok i Eldsläcknings- och Brandförsäkringsväsendet.
Författarens förlag, Stockholm 1879.

PANCOM För sambandet på brandplatsen

Pancom, TR-29750 är en heltransistorerad, kristallstyrd radiosändare och mottagare för brandkårsbruk

Tekniska upplysningar:

Sändare: 2 Transistorer
Modulator: 2 Transistorer
Mottagare: 6 Transistorer
Vikt: 450 gr inklusive svinläderväska

Dimensioner: 171×76×38 mm
Batterier: 8 st 1,5 V Penlite
Strömförbrukning: 90 mW

SLÄPKÄRROR BRANDBILAR BÄRBARA MOTORSPRUTOR SKOGSBRANDMATERIEL

WALTER EHRNLUND AB

Långholmsgatan 20 STOCKHOLM Tel. 08/69 42 85 - 86
08/68 57 66

WERBA

Lednings- och förbindelsetjänst vid större skogsbränder

Så snart man vid en brand delar upp den insatta styrkan i skilda arbetslag, vilka arbetar på avstånd från varandra, börjar det bli svårigheter att med vettig ordregivning samordna de olika lagens arbetsinsatser. Det märks tex redan vid en enkel vindsbrand. Sällan får man så mycket motion som av allt trappspringet där. En bärbar radio brukar kunna minska andnöden något och göra arbetsledningen effektivare. Sak samma i större skala inträffar om arbetslagen utgöres av skilda brandkärer, som tilldelas olika avsnitt. Kan inte deras verksamhet samordnas över radio därför att sådan saknas, eller de olika kårerna arbetar med skilda frekvenser, blir helhetsinsatsen ofrånkomligt sämre, åtminstone vid långa förbindelselinjer.

Så är fallet framför allt vid större skogsbränder. Där arbetar samtidigt olika grupper med röjning, slangutläggning, transporter, direkt släckning, körning av spruta, bevakning, vägvisning m m — ofta på stora avstånd från varandra. Grupperna skall kunna få nya order efter slutfört uppdrag eller vid ändring av läget. Detta fordrar nära nog att varje sådan grupp disponerar egen radio för förbindelse — om inte inbördes så åtminstone med ledningen. Att åstadkomma något sådant med egna apparater torde för flertalet brandkärer i dagens läge vara omöjligt. Visserligen har man på sina håll etablerat samverkan så att några grannbrandkärer kan nå varandra på samma frekvens, men det räcker inte alltid. Den gemensamma riksfrekvensen saknas fortfarande. Man får tills vidare söka överbrygga kontaktssvårigheterna i det särskilda fallet genom att sätta in ett helt fristående, självständigt signalförband, som så att säga kan verka över gränserna.

Tydligt är, att det behövs ett flertal mycket lätttrörliga radioapparater till ledningsstaben, om det skall bli önskvärd ordning på släckningsarbetet. Dessa får sedan fördelas på arbetsgrupperna. Märk väl, som ovan antytts, att apparaterna behöver inte tillhöra brandkåren eller ens arbeta med samma frekvens som brandkårens. De kan tillhöra annan organisation. Bortsett från den lägre beredskapen behöver detta inte medföra några olägenheter. Det är orimligt att begära, att brandkåren skall hålla en större uppsättning apparater

för det fåtal tillfällen det trots allt blir fråga om. Det torde vara helt i brandlagens anda att apparaterna därvidlag rekvideras utifrån. Särskilt när det gäller militärförband brukar det sällan vara några svårigheter att snabbt få ihop en regelrätt signaltrupp. Denna kan då ställas direkt till släckningsledarens förfogande och av honom fördelas till underavdelningar. I garnisonsorter bör det alltså vara möjligt att förbereda sådant samarbete, så att det klaffar bättre, den dag det behövs. Men även på andra orter bör man kunna förbereda viss radiohjälp genom annan organisation, som disponerar ett flertal apparater.

De olika radioförbindelserna *släckningsledaren* — *släckningsenheterna* och *släckningsledaren* — *brand-ac* kommer härigenom att ske på skilda frekvenser, men det är på sätt och vis bara till fördel. Tyvärr har skogsbränderna en viss benägenhet att inträffa "långt bort i skogen", bokstavligen talat, varför stationerna *brand-ac* och *släckningsledaren* kan ha svårt att nå varandra. Man bör därför — ävenledes i förväg — undersöka möjligheterna till transitotrafik med en eller flera mellanstationer som vidarebefordrar meddelanden om avståndet är långt. Är man riktigt noggrann, gör man upp en regelrätt radiokarta, på vilken man ritar in huvudstationens räckvidd under olika omständigheter. Är terrängen mycket kuperad, blir det långtifrån en cirkel. Var man bäst kan ställa sina mellanstationer för att nå dolda punkter och för att i största allmänhet förlänga förbindelselinjerna undersökes och markeras på kartan. Nåväl, detta med radiokarta är kanske att sväva en aning i det blå. Ställer man upp en (bil)buren station vid släckningsledaren närmast befintliga telefon och tar till radio för slutsträckan, har man nog enklast och säkrast löst frågan om förbindelsen släckningsledaren — *brand-ac*, därest direkt trafik inte är möjlig. För övrigt gäller den gamla goda regeln att ju fler mellanstationer, desto större risk för att ett meddelande kommer fram förvanskat. I sammanhanget bör kanske nämnas, att vissa i marknaden förekommande radioapparater lämpar sig för relätrafik. Då kommer man ifrån osäkerheten vid manuellt överdrag.

Ibland kan skogsbranden ta sådana proportioner, att det blir mycket svårt för släck-

ningsledningen att få ett begrepp om var och hur mycket det brinner. Dels kan det vara en mycket stor brand, dels kan det vara en flertal småbränder spridda över ett stort område, som t ex när ett tåg tänder utmed järnvägen kanske kilometervis. Tar man då till flygspaning för att kunna överblicka läget, står man återigen inför ett förbindelseproblem, som dock ingalunda är oöverstigligt. Som exempel på hur man kan göra skall här nämnas huvud dragen av den överenskommelse som finns mellan Kungl Blekinge Flygflottilj (F 17) och brandkårerna inom länet.

Släckningsledaren låter kontakta flottiljadjutanten eller i dennes frånvaro dagoffice ren, som har att beordra ut flygplanet. Helst bör brandbefäl medfölja detta, om så går att ordna inom rimlig tid. Eventuellt kan flottiljens brandchef medfölja. Överenskommelse härom träffas med beställaren. Signalförbindelse ordnas enligt nedanstående alternativ:

1. Från flottiljen utsändes ett UK-utrustat fordon till brandplatsen och radioförbindelse flygplan—fordon upprättas.
2. Radioförbindelse flygplan—F 17, telefonförbindelse F 17—angivet telefonnummer

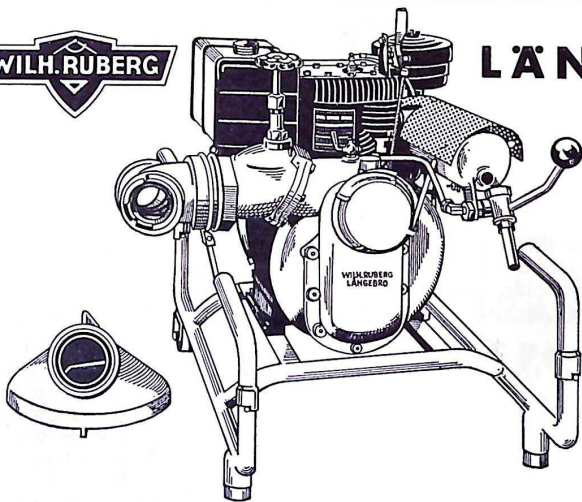
vid släckningsledarens uppehållsplats.

3. Radioförbindelse flygplan—F 17, telefonförbindelse F 17—brand-ac. Brand-ac svarar härvid för meddelandes vidarebefordran.

Alternativ 1 eftersträvas. Som reserv, eller till dess fordon från flottiljen hunnit till brandplatsen, utnyttjas övriga alternativ. Tyvärr kan flygplanet inte få direkt kontakt med brandbil, då det är allt för stor skillnad i våglängdsområde, åtminstone i Blekinge. Sedan kan man ju alltid diskutera andra mer primitiva förbindelsemetoder som rapporthylsor, visst beteende hos flygplanet m m. Den dag det kommer helikopterförband till denna landsända kommer saken i ett enklare läge.

Detta var alltså några exempel på förbindelsemetoder, som kan bli aktuella i dagens läge. Som synes inga märkvärdigheter. Jag vill dock ytterligare en gång poängtera, att dessa former av samarbete måste förberedas och alla parter informeras om resurser och ändamål. Allra bäst är nog att hålla regelrätta ledningsövningar ute i terrängen. Det kan bli mer intressant och givande än man någonsin tror.

O Michal

LÄNSPUMP

för

2000 liter / min

8 hk luftkyld

4-takts-motor

Vikt 80 kg

Evakuering:

Avgasejektor

WILH. RUBERGS FABR.-AKTIEBOLAG

LÅNGBRO

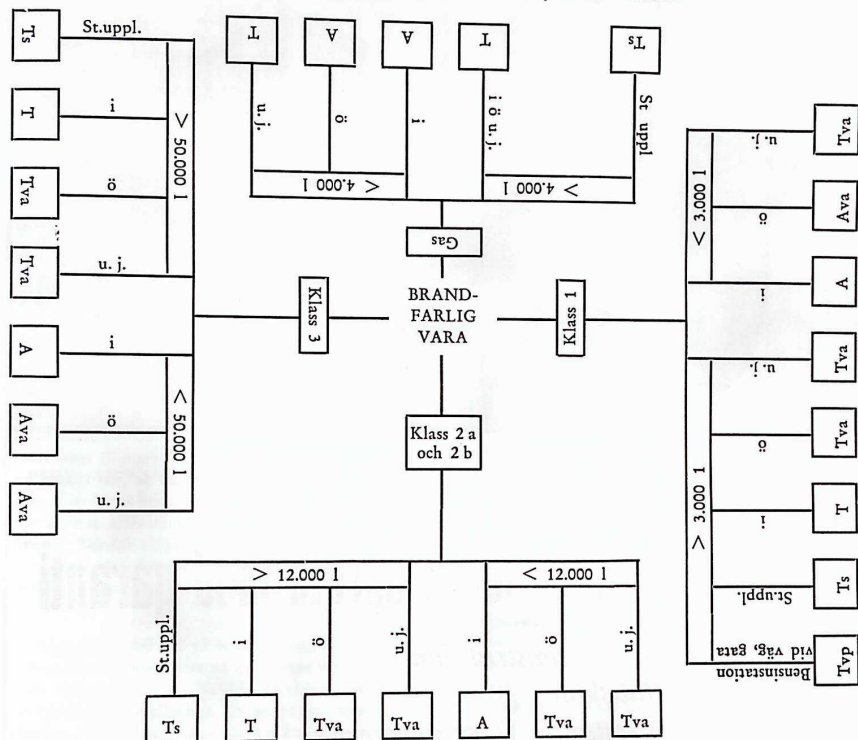
Fabriken Immeln Kristianstad 960 40

Tel. Kristianstad 101 74, 101 78, 162 78

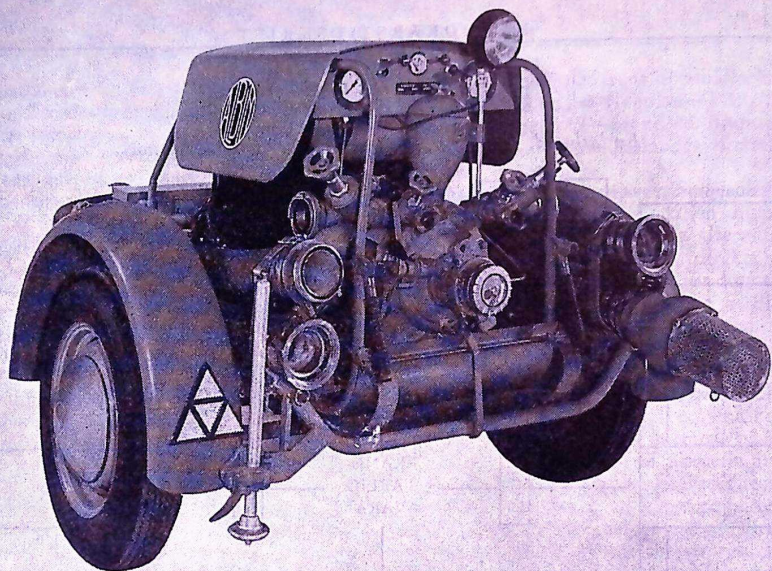
— Fabriken Vinslöv Kristianstad 806 01

Brandfarliga varor

En lathund, sammanställd av brandchef L.-M. Eliasson

- T = Tillstånd från byggnadsnämnden, samråd med brandchefen och hälsovårdsnämnden
 Tva = Tillstånd från byggnadsnämnden, samråd med brandchefen och hälsovårdsnämnden + distriktsingenjören vatten och avlopp.
 Ts = Tillstånd från byggnadsnämnden, samråd med brandchefen och hälsovårdsnämnden + distriktsingenjören vatten och avlopp + sprängämnesinspektionen
 Tvp = Tillstånd från byggnadsnämnden, samråd med brandchefen och hälsovårdsnämnden + distriktsingenjören vatten och avlopp + väghållare och polismyndighet
 A = Anmälan till brandchefen
 Ava = Anmälan till brandchefen, vilken sänder 1 ex till distriktsingenjören vatten och avlopp
 i = inomhus
 ö = öppen lagerplats u. j. = under jord
 St uppl = Stora upplag, områdestillstånd, hantering i fabrik, transport i rörledning m m

ALBIN-900 VW

-modern svensk motorspruta med garanti

enkel konstruktion

lättskött

prestanda över normerna

Många års erfarenhet och ett intensivt tekniskt samarbete mellan ALBIN MOTOR AB och AB PUMPINDUSTRI ligger bakom ALBIN-900 VW, den enda motorsprutan i sin storleks-

klass som med undantag för motorn — VW industrimotor — är helt svenskbyggd.

Hittills har över 1.000 ALBIN-900 VW levererats på den svenska marknaden.

Begär teknisk beskrivning från

ALBIN MOTOR AB Kristinehamn tel. 0550/150 00

**Ni möter ALBIN-namnet på många områden
...överallt betyder det omutlig kvalitet !**

Svensk brandman i Amerika

Denna artikel av brandförman *A. Reinegard* är sammanställd av ett antal brev från f brandmannen vid Solna-Sundbybergs brandkår, Rolf Andersson, som numera är bosatt i Lake Tahoe, Zephyr Cove, Nevada, USA. Andersson reste i slutet av år 1960 till Amerika för att där pröva lyckan. Svårigheten att skaffa arbete "där över" var stor, men efter en del vedermödor har Andersson erhållit heltidsanställning som "Assistant Warden" i distriktet. Befattningen motsvarar vice brandchef.

För att läsaren skall få en uppfattning om proportionerna mellan det aktuella distriktets areal och folkmängd kontra brandkårens organisation och personalstyrka, lämnas följande data:

Distriktets areal är ca 25 km² och invånareantalet ca 20.000. Samhället är för övrigt under stark expansion, vilket framgår av att invånareantalet under de senaste fem åren ökat från 3.000 till 20.000.

Brandkåren i distriktet har för närvarande en personalstyrka bestående av: 1 Fire Warden (brandchef) och 1 Assistant Warden (vice brandchef), vilka är heltidsanställda samt en borgarbrandkår om 25 man, varav 2 Assistant Chiefs (2:e och 3:e vice brandchef) och 3 lieutenants (löjtnant eller brandingenjör).

Påpekas bör, att väsentliga skillnader föreligger i de olika distrikternas brandförsvär, då varje distrikts brandkår arbetar självständigt utan några centrala regler. Artikeln lämnar sålunda rent allmänna synpunkter på, hur i första hand en yrkesbrandkår kan vara organiserad i fråga om personal och materiel.

* * *

Först några exempel på brandskyddsföreskrifter.

Brandskyddsföreskrifterna är mycket varierande i de olika staterna. I staten Nevada är sådana föreskrifter praktiskt taget obefintliga. En brandchef som gör besiktning i affärshus, industrier o d kan göra påpekanden om eventuella felaktigheter, men har ej rätt att fordra ändring om fastighetsägaren inte går med på saken. Beträffande skolor, sjukhus, hotell o d kan brandchefen — om så fordras med stöd från hälso- och säkerhetsnämnder — ingripa och exempelvis stänga en skola om detta bedömes vara nödvändigt.

Skolorna har för övrigt särskilda brandskyddsföreskrifter, enligt vilka minst en brandövning per månad skall genomföras. Övningen går i första hand ut på att eleverna snabbt skall kunna utrymma skolan i händelse av brand. Der åligger brandchefen i distriktet att tillse att övningen genomföres.

På platser med torrt klimat och stora barrskogar har man varit strängare då det gällt att genom föreskrifter skydda sig mot brand. Sålunda är det enligt lag för-

bjudet att utomhus under sommartid använda öppen eld — av vad slag det vara må. Hårda straff utmätas för vårdslöshet med eld i skog och mark. Upp till 2.500 kronor i böter eller 6 månaders fängelse kan det kosta om man ertappas med att kasta brinnande cigaretter eller tändstickor på marken; detta även om man ej förorsakar brand.

Rädsan för skogsbrand är stor bland befolkningen i de skogrika områdena, då en sådan brand i allmänhet ej står att hejda förrän den åstadkommit skador för miljontals dollar.

Organisation m m

Brandförsvaret leds inom varje distrikt av "Directors" motsvarande vår brandstyrelse. Denna tillsättes efter samma politiska principer som i Sverige. På politiska grunder tillsätts också i allmänhet brandchefen och vice brandchefen. Övrig personal anställs på "vanligt" sätt. Förutom av brandmän utgöres denna personal av brandingenjörer, löjtnanter, kaptener och bataljonschefer. Fordonsförarna har av någon anledning högre tjänsteställning än brandmännen och kallas brandingenjörer.

Brandkåren är som i Sverige organiserade som yrkesbrandkårer eller borgarbrandkårer. Någon svårighet att rekrytera personal till borgarbrandkårerna tycks det ej vara. Folk "står i kö" för att bli borgarbrandmän, ibland utan att begära någon ersättning för sina åtaganden.

Förmodligen är det på grund av de låga personalkostnaderna vid dessa kårer, som man kan satsa pengar på fordon och övrig materiel. Som exempel kan nämnas att vid en borgarbrandkår om 2+25 man finns fem brandbilar och en ambulans. Antalet bilar kanske inte verkar särskilt imponerande, men om man betänker, att de dyraste kostar uppemot 200.000 kronor per styck, så blir skillnaden mellan personal- och materielkostnaderna stor, om man jämför med svenska förhållanden. Yrkesbrandkårerna ligger givetvis ej efter i fråga om materiel, trots att personalkostnaderna där måste bli väsentligt högre än vid borgarbrandkårerna.

Några enhetliga skolor för utbildning av högre brandbefäl finns ej. En sådan skola är emellertid under uppförande i Los Angeles och en skall byggas i New York.

Ett av villkoren för att erhålla tjänst som brandchef eller vice brandchef vid en kår av ovannämnda storlek är, att man har minst 12 års skolgång eller s. k. high-school. Inom parentes kan nämnas att det var genom att uppfylla detta villkor, som Andersson erhöi sin

tjänst som vice brandchef. Jämväl torde Anderssons nära tioåriga erfarenhet från en yrkesbrandkår i Sverige ha haft betydelse.

Alla brandmän har samma möjlighet att arbeta sig upp till befäl av olika grader. Detta sker på så sätt att prov i teoretiska och praktiska kunskaper hållas en till två gånger om året för dem, som vill försöka nå högre på rangskalan. För att nå exempelvis kaptens grad, måste sålunda en brandman klara en "kaptenstest" med godkänt resultat fyra på varandra följande år.

Löner och arbetsförhållanden för brandpersonal är också mycket skiftande i de olika staterna. I regel finns inom varje stat en särskild löneplan för brandmän t o m kapten. Amerikanska brandmän har högre löner än de svenska. Begynnelselönen för en yrkesbrandman är ca 465 dollar per månad (omkring 2.300 kronor). Med tanke på den höga levnadsstandarden i Amerika blir skillnaden mellan amerikanska och svenska brandmäns löner inte så stor, som man först skulle kunnat tro. (Brandpersonalen i Sverige har ju förmånen av pension, sjukförsäkring m m, vilket ej förekommer i Amerika. Dessutom har svenska brandmän längre semester än de amerikanska.)

Lönesättningen för en brandchef och vice brandchef beror i allmänhet på hur stor personalstyrka vederbörande förfogar över. En brandchef, som är chef för en borgarbrandkår på ca 25 man kan ha en lön av 3.500 kronor och vice brandchefen 3.125 kronor per månad.

Jourttjänst tillämpas för brandchefen och vice brandchefen efter samma principer som i Sverige. Jourhavande släckningsledare har rätt att befinna sig var som helst inom distriktet, men får ej lämna detsamma. En detalj som är värd att nämna och som ej har sin motsvarighet i Sverige är, att då jourhavande befinner sig på inspektion eller annan tjänsteförrättning i skogsområdena, bär han en speciell sheriffstjärna förutom en obligatorisk bricka, vilken anger hans tjänsteställning. Sheriffstjärnan anger, att då han bär den har han samma rättigheter som en polisman. Uniformsfrågan tar man för övrigt ganska lätt på. Brickan med gradbeteckningen, fästad på den civila klädseln, är tillfyllest vid tjänsteutövning.

I Sverige är ju även den arbetstid, som för det högre brandbefälet faller utom jourtjänsten, i viss mån reglerad (expeditionstjänst o d). Så tycks emellertid ej vara fallet i Amerika, enligt vad man kan utläsa av följande citat i ett av breven: "*Arbetstiden är efter eget omdöme och i regel sju dagar i veckan, om man vill behålla arbetet*".

Annonlunda är det med brandmännens och det lägre brandbefälets arbetstid, vilken i allmänhet är ett tjänstgöringsdygn av tre.

Brandstationer:

I Sverige hyllar man principen att "kyrkan skall stå mitt i byn". Så även vad gäller brandstationen. I städer och tätbebyggda samhällen bygger man här en brandstation och placerar den ungefär i centrum av samhället. Undantag finns givetvis med två eller flera stationer i storstäder, i landskommuner med ovanligt stor areal samt i skärgårdskommuner. I Amerika är dessa våra undantag regel. Oavsett distriktets struktur uppförs ett antal mindre stationer med plats för 1—4 fordon i vardera. Stationerna beskrivs som ändamålsenliga men enkla i utförandet. Behovet av dagrum, hobbyrum, m m föreligger ej i samma utsträckning som i Sverige då det gäller yrkesbrandkåre, eftersom den amerikanska brandpersonalens tjänstgöringstid är betydligt kortare än vad som i allmänhet är fallet i vårt land.

Antalet stationer inom varje distrikt bestäms av försäkringsbolagen.

Fördelen med ett antal mindre stationer inom ett distrikt är i första hand att man når relativt korta körtider vid utryckningar för de avdelningar, som ligger närmast brandstället. Risken för kollision mellan två brandfordon, som vid utryckning kommer från olika håll, finns givetvis i tätbebyggda samhällen.

Utbildning, övning och samträning av brandpersonal försvåras av att den vakthavande styrkan ligger utspird på ett flertal stationer i distriktet. Anderssons personliga uppfattning är, att en centralisering av brandkårerna inom distriktet och ett väl utarbetat träningsprogram för den samlade personalen skulle höja effektiviteten hos brandförsvaret. Han anser även att de svenska brandkårerna ligger betydligt före de amerikanska både vad gäller arbetsmetoder och en del materiel.

Brandbilar och materiel

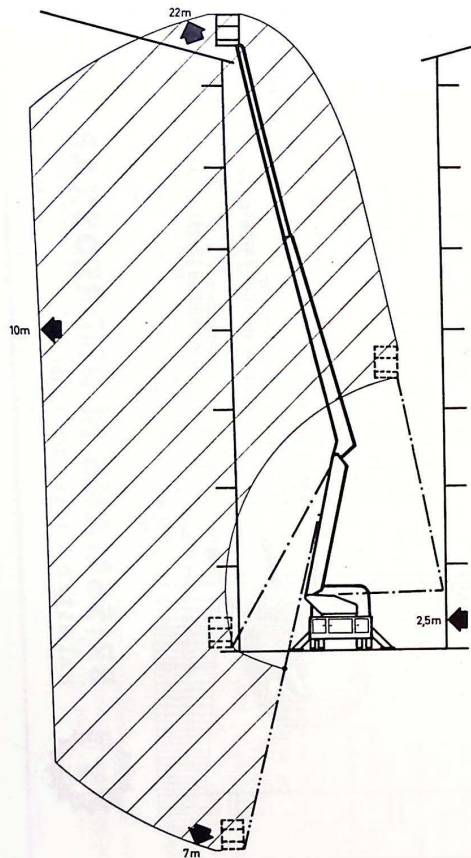
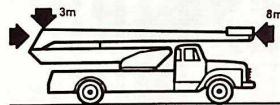
Det är givetvis även i Amerika ett erkänt faktum att ju snabbare brandpersonalen kommer till brandplatsen, desto större chans finns att snabbt och med enkla medel slå ned branden. För att nå ett sådant mål larmas givetvis i första hand den eller de stationer, som ligger närmast. Genom att de amerikanska brandbilarna i allmänhet är stora och tunga, blir de av naturliga skäl även osnabba. Körtiderna blir därigenom långa jämfört med de tider, som lättare och också snabbare fordon kan prestera. På detta sätt elimineras i någon mån fördelen av flera stationer och korta körsträckor.

Att tankbilarna i många fall är av ansevärd dimensioner förstår man då de förutom slang och övrig materiel har en last av 4.000 liter vatten. Även pumpver-

Lidköpings stads Brandkår Skara stads Brandkår valde

Gabson-lift 622

- ▶ Stor räckvidd, täcker 19 m bred vägg till 19 m höjd
- ▶ Max höjd 22 m
- ▶ Litet utrymmesbehov
- ▶ Låg vikt, god framkomlighet
- ▶ Klimatsäker ned till -40°C utan oljebyte
- ▶ Elektro-hydraulisk manövrering, driftsäkert
- ▶ Svensk konstruktion för svenska förhållanden

Gabson AB

Gudmundrågatan 5 VÄLLINGBY
Telefon 08-87 26 80, 89 54 36

ken är enligt våra förhållanden kraftigt tilltagna med kapaciteter om 6.000 l/min och däröver.

Slangutrustningen är vad beträffar dimensionerna ganska lik den svenska. Sålunda används $2\frac{1}{2}$ " belagd slang i allmänhet som matarslang och i övrigt $1\frac{1}{2}$ " eller s k "high-presher-line" /högtrycksslang/. Den sistnämnda slangen är $\frac{3}{4}$ " — 1" gummislang, som är uppsatt på fasta rullar på bilen, med kopplat srålrör. Varje rulle innehåller 50—70 meter slang.

All slang är försedd med skruvkoppling. Denna kopplingsmetod blir gentemot vår svenska med snabbkoppling mycket tidsödande, då man av någon anledning måste byta ut en slanglängd i en kopplad ledning. Genom skruvsystemet måste man även tänka på att vända slanglängderna så att han- och honkopplingar passa mot varandra.

Slanglängderna packas hopkopplade på bilarna. Sålunda kommer den färdigpackade ledningen att i ena änden ha en hankoppling och i den andra en honkoppling /male and female/. Brandposterna måste av naturliga skäl vara försedda med den ena typen av dessa båda kopplingar. Slangutläggningen måste därför börja "från rätt håll" med tanke på hur slangen är placerad på bilen. Detta förorsakar lätt en onödig tidsförlust. Hos oss spelar det ju ingen roll från vilket håll man

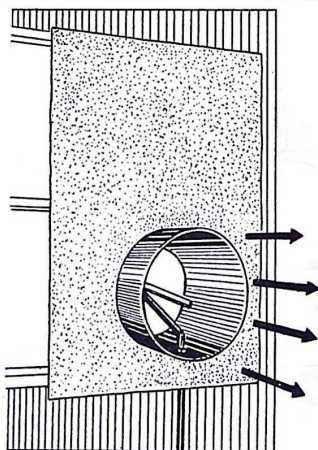
börjar slangutläggningen, då kopplingarna passar till brandpost och armatur hur man än vänder ledningen. Med skruvkopplingssystem blir dessutom en eventuell omDisposition av utlagda slangledningar en omständig procedur. Varje svensk brandman vet att även med vår snabba kopplingsmetod kan detta vara ganska tidsödande.

Bilarna är i regel lastade med 2 st $1\frac{1}{2}$ " slangledningar om ca 50 meter vardera samt 300—600 m $2\frac{1}{2}$ " slang.

Plats för verktyg o d är måttligt tilltagen på bilarna då största delen av lastutrymmet går åt till vattentank, slang och pump.

Rökskyddsutrustning finns, men utnyttjas inte på samma sätt som hos oss. I de flesta fall är denna utrustning placerad på stegbilar och andra tyngre fordon, vilka som regel kommer sist till brandplatsen. Några speciella rökdykare finns i regel ej utan ett par man, vilka som helst av brandstyrkan, kan kommenderas in, om det behövs och om det inte råder allt för svåra förhållanden med rök och värme.

Till sist berättar Andersson, att livet på en brandstation i Amerika på det hela taget ter sig ungefär som i Sverige med de arbeten och problem men även med de glädjeämnen, som sammanhänger med brandmännyrket.

BRISSMANS RÖKSUGARE för vattendrift

KAPACITET 100.000 liter gaser i minuten.

VATTENÄTGÅNG 100 liter i minuten.

Minska rök- och brandskadorna genom att alltid använda den vid varje rumsbrand.

Efter någon minut får man klar sikt genom rummet så att strålen kan placeras rätt.

Röken suges hastigt ut genom fönstret istället för att tränga in i sidolokalerna.

Olycksrisken blir mindre då koloxiden i rummet minskar och det blir bättre sikt.

Den matas med en smalslang från spruta.

Röksugaren är av lättmetall och tager ej skada av den eld som suges igenom den.

Den betalar sig mångdubbelt på första eldsvådan som den användes vid.

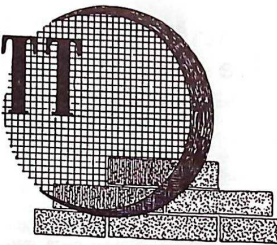
BEGÄR OFFERT FRÅN

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB

HALMSTAD - TELEFON 035/133 33

NYTT

från

BYGGNADSFRONTEN

Planerad idrottshall

Med anledning av en anhållan den 7.7.1962 om stats brandsinspektionens synpunkter på rubr byggnadsföretag har ur inspektionens yttrande hämtats de avsnitt, som bedömts vara av mera allmängiltig karaktär.

Byggnaden — i två våningar — bör enligt 44 § 3 mom BS utföras som brandsäker byggnad. Dörr och trappbredd i utrymningsväg bör dimensioneras efter biografförordningens bestämmelser, varvid en bredd av 1 meter motsvarar i fråga om huvudutgång 150 och beträffande reservutgång 300 personer. I övrigt bör förordningens bestämmelser beaktas vad beträffar belysning (reservbelysning, ledljus) utgångs markering, trappor och dörrar.

Vid granskning av de överlämnade ritningarna har vidare följande noterats.

Stora hallvåningen

Takkonstruktionen av trä över stora hallen, med undantag för bågar, bör skyddas gentemot brand underifrån med brandhårdig beklädnad. Detsamma gäller även taken över sittplatsläktarna. Lämpliga mineralfiberplattor (sannolikt lämpliga även ur akustisk synpunkt) för detta ändamål finnas i marknaden. Med hänsyn till den risk för en snabb brandspridning som föreligger i det osektonerade utrymmet mellan hallbyggnadens ytter- och undertak bör detta utrymme sektoneras på lämpligt sätt.

Taktäckning kan utgöras av brännbart material (exempelvis av skyddsbelagd papp). Dock bör observeras att om skorsten till värmecentral är belägen i närheten av idrottshallen bör taktäckning på brännbart underlag ej utföras av brännbart material inom riskområdet.

Gång som leder till bänkrad bör inte göras mindre än 0,8 m och beräknas i övrigt i förhållande till det antal personer som hänvisas till dess begagnande; här-

vid motsvarar en bredd av 1 m 150 personer. Trappsteg i gång som här avses bör förses med ledljus.

De i foajén placerade skåpen bör vara av plåt.

Därest träbågarna passerar genom foajén bör de brandhårdigt beklädas inom detta utrymme.

Souterrängvåning

Med hänsyn till att ett stort antal personer skall använda skåpgångarna som utrymningsväg bör skåpen i dessa gånger vara av plåt.

Bowlinghallen

Nödutrymningsväg från omklädnadsrummen bör anordnas.

Reservutgång från hallens västra ände bör anordnas (förslagsvis via trappan från C-hallen).

Med hänsyn till de dåliga utrymningsmöjligheterna från hallen bör undertaket utföras av obrännbart material.

B-hallen

Två utgångar till det fria bör anordnas (förutom de två befintliga utgångarna, som leder till gemensamt utrymme). Utgångarna som placeras i var sin ände av hallen bör helst anordnas i form av någon nödtrappa. Under förutsättning att de förskjutbara väggpartierna, som avdelar lokalen, lätt går att skjuta undan torde det räcka med endast en reservutgång.

Allmänt

Inväldiga tak- och väggytor i utrymningsvägar bör ha minst brandhårdig beklädnad och ytskikt av klass I. Detta gäller även alla biutrymmen, servering, kapprum, förråd m m.

Dörr från biutrymme bör inte placeras på sådan plats eller på sådant sätt att den i uppslaget läge helt eller delvis avspärrar utrymningsväg.

Dörrar i utrymningsväg skall vara utåtgående, vilket torde medföra en viss förflyttning av de å bifogad ritning utmärkta dörrpartierna.

Trappa i utrymningsväg skall på båda sidor ha säkert fästad ledstång utan fria ändar.

Samtliga i källarvåningen belägna lokaler bör på väggar och tak ha minst brandhårdig beklädnad och ytskikt av klass I.

Slutligen ifrågasätter brandspektionen om inte automatisk brandalarm bör installeras i samtliga utrymmen utom stora hallen (10.8.1962)

B. Lennmalm

Ordinarie befattningen som

Brandförman

vid Ljungby stads brandkår ledigförklarar härmed för tillträde den 1 juli 1963 eller snarast därefter.

Kompetensfordran: Då tjänsten eventuellt skall förenas med uppdraget som vice brandchef skall sökande ha brandmästarekompetens kat. I vid Statens Brandskola.

Lön: Lönegrad 13, ortsgrupp 3. För uppdraget som vice brandchef utgår särskilt arvode. Sökande, som önskar tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i löneklasshänseende, skall meddela detta i ansökan.

Befattningshavare är skyldig att mot fastställt hyra bebo anvisad bostad på brandstationen om 3 rum och kök.

Befattningshavare är skyldig att underkasta sig gällande tjänste-, avlönings- och pensionsbestämmelser samt de ändringar däri, som kunna komma att beslutas.

Läkarityg enligt fastställt formulär skall lämnas efter anfordran.

Till brandstyrelsen ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg, styrkt meritförteckning och de övriga handlingar sökanden önskar åberopa, skall vara brandchefsexpeditionen i Ljungby tillhanda senast den 5 juni 1963.

Ytterligare upplysningar lämnas av brandchefen tfn 0372/105 50 eller 0372/103 22.

Ljungby i april 1963

Brandstyrelsen.

Befattningen som

I:re vice Brandchef

vid Ludvika stads brandkår ledigförklarar för tillträde den 1 juli 1963 eller annan tid efter överenskommelse.

Kompetenskrav: Brandchefskurs kat. I vid Statens Brandskola.

Lönförmåner: Lönegrad A 17 samt fri beklädning enligt särskild beklädnadsplan. Önskar sökande tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring för löneklassuppflyttning skall detta meddelas i ansökan.

Lägenhet om tre rum och kök anvisas.

Befattningshavaren är skyldig underkasta sig gällande tjänste-, avlönings- och pensionsbestämmelser samt de ändringar däri, som kunna komma att beslutas. Till brandstyrelsen ställd ansökan, åtföljd av åldersbetyg, meritförteckning och de övriga handlingar sökanden önskar åberopa skall vara brandchefen tillhanda senast den 8 juni 1963. Friskintyg skall avlämnas på särskild anfordran.

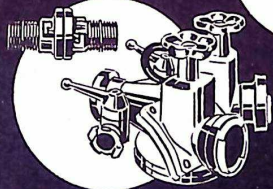
Ytterligare upplysningar lämnas av brandchefen tel. 0240/136 10.

Ludvika den 8 april 1963

Brandstyrelsen.

ABA:s lätta linje

strålrör, brand-
posthuvuden,
grenrör, kopplingar
i lättmetall
enligt SMS

ABA
Dolagen

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN AB
SCHELEGATAN 28 STOCKHOLM K TEL. 54 14 00

Kungörelse

Befattningen som brandchef vid Arvika stads brandkår kungöres härmed till ansökan ledig med tillträde den 1 januari 1964. Behörig till befattningen är den, som avlagt brandingenjörsexamen eller genomgått brandchefskurs kategori I vid Statens brandskola.

Befattningen är inplacerad i lönegrad A 19. Uppsägningstiden skall utgöra sex månader.

Sökande, som icke innehar anställning hos staden och önskar inplacering i högre löneklass än begynnelseklassen, skall anmäla detta i sin ansökan.

Den, som antages till befattningen kan eventuellt erhålla förordnande att under tiden intill utgången av år 1963 uppehålla den vakanta befattningen som vice brandchef och brandmästare (lönegrad 16). Familjebostad om fyra rum och kök finnes att hyra i stadens fastighet.

Ansökningar till befattningen skola vara till Arvika Drätselkammare inkomna senast den 10 juni 1963. Närmare upplysningar lämnas av brandchef H. Fäll, Arvika, tel. 0570/132 25.

Arvika Drätselkammare.

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1961

10. (Dnr 136/1961 Inr-dep)

Ang föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärder

Vid brandsyn den 20 december 1960 inom fastigheten tomten nr 22 i 37:e kv Gullpudran i stadsdelen Kungsladugård i Göteborgs stad konstaterade vederbörande brandsynförrättare enligt det över synen förda protokollet i fråga om en i fastigheten inrymd järnaffär, dels att i lagerlokalerna befintliga elektriska ledningar ej författningsenligt monterats och att måtartaflars strömbrytare ej rätt inkopplats, dels ock att i affärslokalen avhuggna elektriska ledningar ej isolerats och att den elektriska anläggningen därstädes i sin helhet skulle överses; och förelade synförrättaren med anledning härav W. Carlsson såsom ägare av fastigheten att senast den 1 februari 1961 hava avhjälpt de påtalade bristfälligheterna. I skrift till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anhöll klaganden, att utförandet av ifrågakvarande reparationer icke måtte åläggas klaganden utan firman Järnhörnan såsom innehavare av lokalerna. Länsstyrelsen, utslag den 14 februari 1961: Enär jämlikt 11 § brandlagen det åligger fastighets ägare att vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand finner länsstyrelsen ansökningsen icke kunna bifallas. Regeringsrätten lämnade besvären utan bifall; dock att den dag, före vilken klaganden skulle hava avhjälpt angivna brister, bestämdes till den 1 december 1961.

11. (Dnr 143/1961 Inr-dep)

Ang föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärder

Enligt protokoll den 24 oktober 1960 över en samma dag förrättad brandsyn inom fastigheten med adressn Berggatan 22 i Örebro förelades O. Olsson såsom ägare av fastigheten att senast den 1 december 1960 i H. Olssons lägenhet i nämnda fastighet hava omsatt kakelugnen eller ersatt densamma med annan lämplig eldstad. Under nuvarande förhållanden finge kakelugnen ej eldas. Länsstyrelsen i Örebro län, där klaganden häröver anförde besvär med yrkande att föreläggandet måtte upphävas, resolution den 30 december 1960: Länsstyrelsen finner i målet styrkt, att eldstaden i sitt nuvarande skick är brandfarlig. På grund härav lämna länsstyrelsen besvären utan bifall; dock att dagen, före vilken ifrågakvarande åtgärd skall vara vidtagen, bestämmes till den 1 februari 1961. Regeringsrätten: ej ändring; dock att den dag, före vilken föreskriven åtgärd skulle hava vidtagits, bestämdes till den 15 oktober 1961.

12. (Dnr 197/1961 Inr-dep)

Ang föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärder

Enligt protokoll över den 8 juni 1951 förrättad

brandsyn inom den Bostadsrättsföreningen Samarbetet u p a i Fagersta tillhöriga fastigheten Lindvägen 4 i Fagersta beslöt brandsynförrättaren — efter att i protokoll ha antecknat, att evakueringspiporna från köken i fastigheten ej fyllde fordringarna enligt författningarna — förelägga föreningen att senast den 1 september 1951 hava ändrat ifrågakvarande pipor. Sedan brandchefen i staden i skrivelse till länsstyrelsen i Västmanlands län den 22 november 1951 anmält, att föreningen icke fullgjort föreläggandet, prövade länsstyrelsen genom resolution den 30 juni 1955 skäligen ålägg föreningen att senast den 1 november 1955 hava vidtagit sådana åtgärder att de ifrågakvarande imrören kommit att utföras på ett mot eldfara betryggande sätt. Sedan föreningen anförde besvär häröver hos Kungl Maj:t, prövade enligt utslag den 19 juni 1956 Kungl Maj:t — som fann erforderligt att, innan målet företogs till avgörande, ytterligare utredning förebragtes ang omfattningen av och kostnaden för de med föreläggandet åsyftade åtgärderna — skäligen att, med undanröjande av länsstyrelsens resolution, visa målet åter till länsstyrelsen för nya behandling. — I anledning härav verkställde länsstyrelsen utredning genom länsarkitektkontoret i länet. Av utredningens framgick i huvudsak följande. Ett stort antal imrör från lägenheternas kök vare utförda av isolerade eternittrör, vilka i ett flertal fall voro framdragna i försänkta undertak. Eternitrören voro anslutna till murade skorstenar. Å vinden voro imrören i stor utsträckning utförda av företrädesvis isolerade eternit och anslutna till murade skorstenar. Ett flertal skarpa krökar som förekommo på imrören gjorde dessa oåtkomliga för rensning. Härtill komme att rensluckor saknades. För ernående av en ur brandskyddssynpunkt godtagbar lösning erfordrades att på sätt en i målet bilagd ritning utvisade följande åtgärder vidtoges: 1. Imrören från kök i lägenheterna 1, 2, 6, 7, 8 och 12 fördes med rensluckor vid anslutningen till de murade skorstenarna. 2. Imrören från kök i lägenheterna 3, 4, 5, 9, 10 och 11 anslutas till murade eller gjutna ventilationskorstenar, vilka nyanläggas och uppdrags ovan yttertak. Vid anslutningen mellan den horisontella delen och de nyuppförda skorstenarna anordnas rensluckor. De befintliga oisolerade eternitkanalerna på vinden bortrivs. Fastigheten var åsatt ett taxeringsvärde av 214.900 kr. Kostnaderna för de föreslagna åtgärderna beräknades av länsarkitektkontoret till 9.800 kr. Länsstyrelsen, resolution den 3 december 1959, fann att den angivna kostnaden med hänsynstagande till fastighetens taxeringsvärde samt den brandfara imrören i dess nuvarande utförande utgjorde icke kunde anses oskäligen samt prövade förty skäligen

Statens Brandinspektion

Brandchefs närvaro vid sammanträden med byggnadsnämnden.

Statens brandinspektion inhämtade av en årsberättelse för brandförsvaret för en kommun, att brandchefen icke brukar kallas till byggnadsnämndens sammanträden.

På grund därav tillskrev inspektionen vederbörande länsstyrelse och fäste länsstyrelsens uppmärksamhet på förhållandet "för den åtgärd vartill länsstyrelsen må finna anledning".

Samtidigt därmed erinrade brandinspektionen om följande av byggnadsutredningen gjorda uttalande under förarbetena till den nya byggnadsstadgan (SOU 1957: 21, sid 202):

"Byggnadsnämnderna kommer helt visst att finna det angeläget att rådgöra med vederbörande tjänstemän i tveksamma eller viktigare frågor, där gemensamma intressen föreligger och vid behov kalla dem till sina sammanträden. Man torde knappast kunna tänka sig att en byggnadsnämnd skulle motsätta sig en uttrycklig begäran från någon av de ifrågakvarande tjänstemännen att få framlägga sina synpunkter inför nämnden. Speciellt vad angår kommunens egna tjänstemän, t. ex brandchef, hälsovårdstjänstemän m fl, torde det få anses som alldeles ofrånkomligt för vederbörande att se till att nämnden får kännedom om deras synpunkter på sådana frågor, som rör deras verksamhetsområden."

1954 års brandlagsrevision, som i sitt betänkande (SOU 1960: 34, sid 161) erinrade om vad som sålunda framhållits ville för sin del

"kraftigt understryka vikten av att byggnadsnämnden och dess tjänstemän låta brandchefen få kännedom

ålägga föreningen såsom ägare till ifrågakvarande fastighet att senast den 1 juli 1959 betr. imrören från köken hava vidtagit sådana åtgärder att imrören kommit att utföras på ett mot eldfara betryggande sätt. I besvären yrkade föreningen i 1:a hand, att länsstyrelsens resolution måtte upphävas och i 2:a hand, att föreningen måtte beviljas uppskov med arbetenas fullgörande, tills föreningen erhållit ekonomiska möjligheter att utföra desamma. Regeringsrätten: Enär det i målet får anses utrett, att betr. ifrågakvarande imrör åtgärder erfordras till förebyggande av brand samt att de av länsarkitektkontoret i Västmanlands län föreslagna åtgärderna ej medföra oskäligen kostnad, finner regeringsrätten, som vill erinra om att vid utförandet av imrören de av byggnadsstyrelsen i detta hänseende utfärdade anvisningarna till den nu gällande byggnadsstadgan den 30 december 1959 skola iakttagas, ej skäl göra annan ändring i överklagade resolutionen än att de förelagda åtgärderna skola vara vidtagna senast den 1 juni 1962.

om och yttra sig i ärenden, som beröra brandförsvaret. Den omständigheten att en brandchef saknar byggnadsteknisk utbildning bör icke alltid utgöra skäl häremot, eftersom en sådan brandchef kan vända sig till länsbrandinspektören för råd och hjälp och på det sättet bevaka att även brandförsvarsintressena iakttages. I brandordningarna kan och bör däremot liksom hittills stadgas skyldighet för brandchefen att på kallelse deltaga i byggnadsnämndens sammanträden och eljest delgiva nämnden sina synpunkter på förekommande ärenden."

Meddelande 1963:3

med mycket efterlängtat exempel på brandordningar föreligger nu.

I inledningen erinras bl a om att förslag till nya brandordningar skall upprättas av kommunerna och underställas vederbörande länsstyrelses prövning före den 1 januari 1965.

Beträffande föreliggande exempel på brandordningar för olika typer av kommuner skulle det föra för långt att här försöka redovisa vad desamma inrymmer. Allmänt kan emellertid sägas, att i brandordningen skall beredskapen detaljerat redovisas, liksom ock brandbefälets kompetens. Bestämmelser om brandredskap för enskilda fastigheter utelämnas däremot liksom ock bl a byggnadsbestämmelser och hittills i brandordningarna intagna anvisningar om åtgärder till förebyggande av brandfara.

Meddelande 1963:4

har utkommit och behandlar brandsynefrister.

I meddelandet anges att i meddelande 1962:8 lämnade *preliminära* anvisningar angående brandsynefrister skall gälla för år 1963. Vidare rekommenderas att 1963 års brandsyneverksamhet skall ägnas åt inventering av brandsyneobjekten.

Vid denna inventering skall fastställas om objekten skall brandsynas varje år eller om längre frist — två, tre, fyra eller fem år (i vilken fråga ingen ställning tages) — skall tillämpas. Fristens längd sammanhänger med — förutom objektets storlek, byggnadsätt, brandbelastning, utrymningsmöjligheter o d — även *brandskyddsdisciplinen* därstädes.

BRANDBIL

försäljes av Klagstorps brandstyrelse p. g. a. omorganisation. Bilen, Ford Thames 1953, har 600 liters tank, Tempus frontpump om 500 lit/min, personalutrymme för 6—8 man.

Tjänstevikt 3.320 kg, max. last 2.380 kg, längd 595 cm, bredd 228 cm.

Upplysningar lämnas av brandchef Bo Gauffin, Trelleborg, 0410/150 90.

Trafikolycka vid ambulanstransport

Den 16 oktober 1962 inträffade kl 0640 på vägen Nyköping—Oxelösund en trafikolycka. En ambulans tillhörande ett privat räddningsföretag fördes i sydlig riktning, enligt uppgift med påslagna siréner och rött ljus. Föraren fick troligen sladd på bilen efter ett försök att köra om en lastbil. Ambulansbilen, som icke var utrustad med räddningssäte, kom därvid att kastas ut mot körbanans högra del och kolliderade med en mötande personbil. Omedelbart därefter påkördes sistnämnda bil bakifrån av en annan personbil. En passagerare i ambulansbilen hade avlidit som en följd av ådragna skador i samband med kollisionen. Vederbörande åklagare har beslutat om åtal mot ambulansföraren för vårdslöshet i trafik och vållande till annans död.

Ambulansföraren hade vid polisförhöret uppgivit bl a följande.

Av sin chef hade han fått order att köra till Oxelösund och avhämta en skadad man och föra honom till lasarettet. Chefen hade också givit order om, att det var "trängande", varmed menades att ambulansbilen skulle föras med rött ljus och sirén påslagen. Fallert ansågs sålunda brådskande. Vid detta tillfälle tjänstgjorde en person som extra vårdare, varför han medföljde på färden och satt i ambulansbilens framsäte till höger om föraren. Den sistnämnda hade omedelbart vid avfärden från kärrens station i Nyköping slagit på rött ljus och sirén. Han hade anpassat hastigheten efter förhållandena vid början av färden, när han kort efter det han kört ut på Oxelösundsvägen i Nyköping hade att iakttaga en stoppskyldighet.

Vid tillfället denna morgon rådde mycket livlig trafik på länsvägen från Nyköping till Oxelösund. Han hade fört ambulansbilen med treans växel kopplad till

motorn — bilen är fyrväxlad framåt — och med en hastighet som höll sig omkring 80 km/tim. Under färden mot Oxelösund fick han göra ideliga omkörningar, beroende på den mycket livliga trafiken. Av denna anledning kunde han icke föra bilen med fyrans växel kopplad till motorn, när bilen accelerar sämre med sistnämnda växel. Efter en stund hade han verkställt omkörning av en personbil och därpå kört ambulansbilen ned mot sin vänstra körbanedel och bakom en framförvarande lastbil. Anledningen till att han företagit denna manöver berodde därpå, att han iakttagit mötande trafik. Han hade sett, att den mötande bilen var en Mercedes, och bakom denna framfördes en annan personbil. De båda mötande personbilarna hade varit på ett avstånd av ca 500 meter. Ambulansföraren ansåg, att den mötande bilens förare måste ha sett ambulansbilen med dess röda ljus, varför föraren bort kunna anpassa sin hastighet därefter. Själv hade han kört denna väg åtskilliga gånger och kände väl till förhållandena beträffande kurvor och svackor på densamma. Han hade icke påbörjat någon omkörning av lastbilen. Han hade varit på ingående bakom lastbilen och således aldrig försökt att göra någon omkörning av den framförvarande lastbilen.

Han hade inget som helst minne av själva händelseförloppet efter det att han kört om personbilen och kommit ned bakom lastbilen och fram till dess han kvicknade till och låg i diket utanför ambulansbilens vänstra framdörr.

Under färden till Oxelösund föll ett dugregn, och körbanan var därigenom våt. Han kunde däremot icke uttala sig huruvida körbanan var hal eller ej, ej heller huruvida densamma var "slipprig". Han hade icke känt något av detta under färden ner mot Oxelösund.

Vittnen — andra bilförare — hade uppgivit bl a följande.

1. *Lastbilsföraren*, som framförde sin bil omedelbart framför ambulansen, uppgav att det rådde en mycket livlig trafik på vägen. Själv hade han hållit en hastighet av 60 till 65 km/tim. Plötsligt hade han hört en mycket kraftig inbromsning. "Det liksom skrek till i asfalten." Omedelbart därefter hade han hört en mycket kraftig smäll och då förstått, att något inträffat bakom lastbilen. Han hade icke hört något sirénljud.

2. *Ett annat vittne*, som själv uppgav sig ha färdats med 80 km/tim, ansåg, att ambulansens hastighet var ca 100 km/tim.

3. Ytterligare ett vittne hade ansett, att ambulansen färdats med ca 100 km/tim. Efter omkörningen av vitt-

Dykerskolan HAJEN

UDDEVALLA

För utbildning till grodman (djuphavsdykare eller sportdykare). — För dykeriarbeten av olika slag. — Förfrågningar om dykarmaterial för lärtra dykare (grodman). — Skolan bygger på god och säker utbildning samt väl utfört arbete. För närmare upplysning: Ring eller skriv till G. Hermansson, Tallvägen 8, Uddevalla.

Tel. bostaden	0522/164 62
" arbetspl.	0522/143 60
" ombud	0522/184 06

Gunnar Hermansson, dykare

Notiser

Kommunalmännen

som deltar i årets brandkongress i Sundsvall börjar som bekant sitt enskilda sammanträde onsdagen den 29 maj kl 09.00. Mellan kl 10.15—12.00 följes detta av en offentlig del, varvid landshövding A. Nordenstam talar om *förslaget till ny kommunindelning och om kommunblocken*, samt riksbrandinspektör I. Strömdahl i direkt anslutning här till behandlar *de nya brandordningarna och samarbetet inom kommunblocken vad gäller brandsläckning*.

Årsmöten

7/6 Uppsala läns brandkårsförbund i Uppsala
18—19/5 Älvsborgs läns brandkårsförbund i Kinna-Skene.

nets bil — en personbil — hade ambulansen gått ned något åt vänster och därvid kommit att köra mitt i körbanan. Vittnet hade fortfarande inte kunnat iakttaga, huruvida lastbilens förare uppmärksammat ambulansbilen, enär han inte sett några bromsljus från lastbilen och ej heller märkt huruvida lastbilens hastighet saktats ned. När ambulansvagnen hunnit upp lastbilen, hade föraren av ambulansvagnen fört sitt fordon ytterligare ut på högra vägbanadeln. Vittnet trodde, att lastbilens förare inte uppfattat ambulansens sirenfljud. När ambulansvagnen kommit med sin framdel i höjd med lastbilens bakre del, hade ambulansföraren liksom tvekat. Detta hade vittnet förmärkt på så sätt att föraren liksom "tog in" och därefter "släppte tillbaka". Med sistnämnda uttryck menade vittnet, att ambulansföraren släppte bilen framåt igen. Ögonblicket herefter hade vittnet sett hur ambulansvagnen "nigit till" och gått ned bakom lastbilen. Vittnet hade då förstått, att föraren bromsat sitt fordon, enär han fått möte omedelbart efter det att han påbörjat omkörningen av lastbilen. Ambulansföraren hade påbörjat denna omkörning genast efter utgången av en kurva i färdriktningen. Omedelbart efter det att ambulansen kommit in bakom lastbilen hade ambulansen snurrat runt på hjulen åt höger och tvärs över vägbanan med bakvagnen ute på högra körbanadeln. När ambulansvagnens bakhjul kommit i höjd med den högra vägkantens gräskant, hade vagnen träffats av en mötande personbil, vars front hade träffat ambulansvagnens högra sida.

Stig G Holmberg

*

Den åtalade ambulansföraren har sedermera dömts till 50 dagsböter för vårdslöshet i trafik och vållande till annans död.

Bemärkelsedagar

50 år

6/6 Brandmästare S. A. Andersson, Växjö
18/6 v. Brandchef Th. Nilsson, Katrineholm

40 år

2/6 v. Brandchef A. R. Gustavsson, Fagersta

HERR BRANDMANS FUNDERING

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärnans Riksförbund
Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 8:— kr/år. Vid samtidig beställning av minst 5 ex = 7:— kr/år. (Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsgr 14, Stockholm. Postgiro 48 70.)

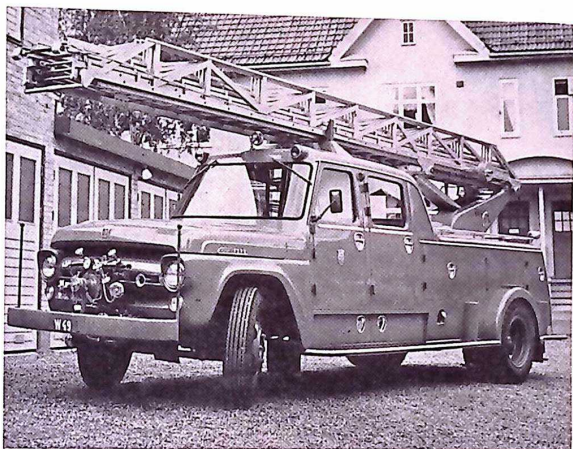
Redaktör och ansvarig utgivare: Brandchef A. Ekberg, S. Promenaden 46, Norrköping, Tel. 011/293 70.

Annonbeställning: Svenska Brandkärnans Riksförbund, Jakobsgatan 14, Stockholm C. Tel 08/10 50 25.

OBS! Annonmanuskript måste vara inkomna senast den 20 i månaden före den, då annons önskas införd.

Fråga "HENRIKSSONS"

när utrustningen skall kompletteras

HEBRA brandbil med maskindriven Wibe-stege om 26 mtr, hytt för 6 man, frontpump, vattentank samt plats för diverse redskap.

Ett flertal brandkårer ha redan lång, praktisk erfarenhet av våra kombinerade maskindrivna stegbrandbilar.

För alla materielfrågor rådgör med oss!

HENRIKSSONS BRANDREDSKAP

STOCKHOLM
Tel 20 78 22
-23 -24 -25

GÖTEBORG
Tel 11 70 74

MALMÖ
Tel 97 59 42

SUNDSVALL
Tel 129 89

JÖNKÖPING
Tel 241 10

Ensamförsäljare i Sverige för TEMPEX eldskyddskläder

Aukt. återförsäljare för Jonsereds Terylene- och linnebrandslangar

FIRMAN GRUNDAD 1828

UTNYTTJA VÅR ERFARENHET!

En ny broschyr!

Januari 1963

SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND

Brandlagen

och

Brandstadgan

lagtexten

med korta kommentarer

Av

STIG ROSENLUND

Pris 3: — kr + varuskatt och porto

Beställningskort medföljde februarinumret och beställningssedel på litteratur i mars-numret!

SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND

Jakobsgatan 14
STOCKHOLM C

Telefon 08/21 36 06

Postgiro 48 70